

Spiegelland

“Goedenavond. Ik ben ondernemer en dat is vandaag de dag een pittige opgave. Dan wil je dat een regering regeert. In het afgelopen jaar zijn we meer dan 9 maanden bezig geweest met verkiezingen en onderhandelingen. Deze regering zit er nog geen 5 maanden. Dan moet je er toch niet aan denken dat we weer naar de stembus moeten! Dat worden Belgische toestanden. Dit zijn provinciale verkiezingen, is het dan niet bijna onverantwoord om er landelijke verkiezingen van te maken?”

Zo ongeveer, uit het hoofd, sprak ik mijn vraag uit. Nerveus natuurlijk, want dit was de eerste keer dat ik zo op televisie sprak. Toch probeerde ik in die woorden al mijn overtuiging te leggen dat het heilloos zou zijn als we nu weer naar de stembus zouden moeten gaan. En of het nu de toon of de inhoud was, ik kreeg in ieder geval een tijdje het gevoel dat de dame en heren in het midden van de studio me echt gehoord hadden. Het was voor een aantal lastig door de cirkel die ze vormden, maar degenen die in mijn gezichtslijn stonden wendden zich met hun lichaam en ogen tot mij en gaven me naar mijn indruk een vol antwoord. Brinkman en Hermans natuurlijk, maar dat viel te verwachten. Roemer richtte zich in een later stadium tot mij en dat vond ik erg knap. Rouvoet had een prachtige oneliner over het verschil tussen België en Nederland (‘in België hebben ze geen regering maar niemand die daar wakker van ligt, in Nederland hebben we een regering, maar daar lig ik wakker van’). Mijn vraag kwam kennelijk aan. Helaas moesten de anderen daarna ook nog oneliners kwijt en viel het debat uiteindelijk in oude patronen terug. Voor mij was het eerlijk gezegd het belangrijkste dat ik zonder grote fouten mijn vraag kwijt was geraakt. Tevreden en opgelucht ging ik zitten. En net zoals ik mijn vrouw had afgesproken, ging ik vooral genieten van het moment.

Na afloop kwamen de reacties binnen. Mondeling, per sms, mail, linkedIn en vooral twitter. Veruit de meeste positief. Ik had verwoord wat velen dachten. Na het lezen van wat twitter berichten bleek echter al snel dat er iets bij werd gehaald; mijn achtergrond als CDA’er. Tja, dat ben ik ook, en daar had ik ook geen geheim van gemaakt, maar voor mijn vraag deed dat er toch niet toe? Uh, foutje. Voor heel veel mensen deed dat er wel toe. Welkom in spiegelland. De ondernemer blijkt een campagneleider (later kwam het woord ‘voormalig’ er pas bij te staan), de campagneleider een spindocter. De vragensteller zou een één-tweetje met Brinkman hebben gedaan. Kortom; een oprechte vraag werd in hun optiek niet meer dan een typische CDA-truc. Er kwam zelfs een tweet voorbij die sprak over een ‘Joe the Plummer-moment’ (een verwijzing naar een moment in een Amerikaanse campagne waarbij een loodgieter rake vragen stelde aan een presidentskandidaat. De loodgieter bleek later geen loodgieter te zijn.) Hoe historisch interessant ook als vergelijking, dat was uiteraard niet bedoeld als compliment.

Zonder veel hoop het beeld te corrigeren, heb ik tweets de wereld ingestuurd om in ieder geval duidelijk te maken dat ik de NOS gemeld had dat ik van het CDA was en voluit achter mijn vraag stond. Nou ja, dat gaf wel wat duidelijkheid, maar ook het soort reacties waar je op kunt wachten. En het riep ook bij mij de vraag op: hebben de criticasters gelijk? Had ik het wel moeten melden? Mijn gevoelsmatige antwoord is heel duidelijk: nee, absoluut niet. Ik sprak echt als ondernemer en ben richting de NOS volstrekt helder geweest over mijn achtergrond. Ik ben lid van het CDA. Nou en, maakt dat me melaats? Maar misschien heb ik niet diep genoeg doorgedacht. Laat ik het verhaal nog eens afpellen.

Begin februari kreeg ik van de nieuwe campagneleider – Relus Breeuwsma, een absoluut geweldige opvolger, zo jong als ie is – de suggestie om als vertegenwoordiger van het CDA Zuid-Holland met de partijdelegatie mee te gaan naar het slotdebat voor de Provinciale Statenverkiezingen. Een soort bedankje voor extra werk dat ik had gedaan. Dat vond ik wel leuk. Noch vanuit mijn campagnefunctie (kom ik op terug), noch vanuit mijn eigen vrije tijdsvoorkeuren is het voor mij logisch om naar een

TV-studio te gaan om daar een programma bij te wonen. Normaal heb je daar nooit tijd voor, en zeker niet in campagnetijd, nu maar eens wel.

Iets van een dag nadat ik de bevestiging van mijn aanwezigheid had ontvangen, zag ik tussen twee klussen door een tweet van Dominique van der Heijden langskomen met het verzoek vragen aan te reiken voor het slotdebat. Ik ken dat soort tweets vooral van Frits Wester en heel af en toe reageer ik daar wel op. Dit keer nam ik net even wat meer tijd om over een vraag na te denken. Wie weet. Zowel omdat ik midden in mijn werk zat, als omdat ik het gevoel had dat een echte partijpolitieke vraag niet zou werken, besloot ik intuïtief bijna direct om mijn politieke pet af te zetten en mijn ondernemerspet op te zetten. Wat is dan een goede vraag?

Die ochtend had ik een bericht voorbij zien komen dat er in 2010 in totaal 2,7 miljard euro onbenut op de plank is blijven liggen bij de overheid. Onderbenutting heet dat. Bijna een vijfde van het totaal te bezuinigen bedrag van 18 miljard en in ieder geval een gigantisch bedrag. En dat terwijl de economie echt een impuls kon gebruiken in 2010. Het zal niet voor het gehele bedrag gelden, maar de meest logische verklaring was voor mij het ontbreken van een regeerakkoord op basis waarvan besluiten konden worden genomen. Het paste in ieder geval bij mijn idee dat de publieke sector in een gevaarlijke kramp zit waar het snel weer uit moet komen en daar is een regering voor nodig. Dat was het moment dat ik bedacht wat een ramp het zou zijn, ook voor mijzelf als ondernemer, als we nog weer eens maanden zonder regering zouden zitten. Ik behoor niet tot de uitgesproken fans van dit kabinet. De gedoogconstructie ligt me zwaar op de maag en de migrantenparagraaf gaat voor mij echt over een grens heen. Met de komende bezuinigingen op de langdurige zorg zal ik meer dan een beetje moeite hebben. Ik heb de oppositietijd van '94 – 01 bewust meegemaakt en anders dan anderen vind ik een tijdje buiten de regering wel gezond. Maar regeren gaat toch echt over meer. Het gaat over meer dan één thema, meer dan het lot van een partij. Als oud-campagneman kan je mij altijd wakker maken voor een verkiezing, maar nu was het hemd van de ondernemer stukken nader dan de rok: geen verkiezingen. Daarbij kwam de overtuiging dat de uitkomst van nieuwe verkiezingen vooral verdere versplintering zou geven en geen serieus alternatief voor bezuinigingen. Kortom; ik had mijn basis voor een vraag: we moesten geen Belgische toestanden krijgen. Ik heb de mail in een oogwenk geschreven (en de lezer merkt, ik kan veel schrijven ☺). Heb toen vanuit mijn oude reflexen nog even gedacht: dit moet ik voorleggen aan de landelijk campagneleider, maar toen kreeg ik zoiets van, 'Nah, ben nu gewoon lid. De vraag deugt. We zien wel'. Weg was de mail.

Die vraag ging dus eigenlijk naar de NOS in de veronderstelling dat ik er niets meer van zou horen. Tot de volgende morgen. NOS aan de lijn. De redactrice was geïnteresseerd in mijn vraag en vooral in het element van de 'Belgische toestanden'. Die vond ze heel toepasselijk, en daarbij was het zo dat de regering veel meer vragen had gekregen dan de oppositie. We hebben toen gestoeid over de bewoordingen van mijn vraag en de redactrice nodigde mij uit om naar de studio komen. Op dat moment vertelde ik haar dat ik al was uitgenodigd via het CDA. Geen probleem, was het antwoord. Tegelijk maakte ze me wel duidelijk dat het niet zeker was dat ik de vraag ook echt zou gaan stellen. Prima, ik zou het wel merken.

We hebben nog twee keer contact gehad om de afspraken te maken, waarbij ik het ook steeds over mijn band met het CDA heb gehad. Heb het er wel met haar over gehad om de woorden 'Belgische toestanden' te laten vallen, omdat je die term ondertussen ook al in de krant zag (ik was duidelijk niet meer de enige met dat idee). Zelf begon ik veel meer behoefte te krijgen om mijn ergernis te laten blijken over het landelijk maken van provinciale verkiezingen, maar steeds hield ik mij bij dat ondernemersperspectief. De emotie daarop was alleen maar dieper geworden.

Maar waarom niet dat campagneperspectief? Het is toch een politiek debat? Simpel antwoord: ik was geen campagneleider meer, ik voelde die verantwoordelijkheid niet meer. In oktober heb ik dat campagneleiderschap neergelegd, nadat ik al veel eerder gemeld had aan bestuur en lijsttrekker dat het niet meer te combineren was met mijn werk. De klus ging mijn gewone werk verdringen. De lastigste, maar ook leukste hobby die je maar kunt hebben, maar van een vrijwilligersvergoeding van

19 cent per kilometer kan niemand rond komen. Ik moest dus stoppen. Ben wel op allerlei manieren blijven helpen, maar zonder die eindverantwoordelijkheid en dat maakt een groot verschil. Maar je was toch vanwege de campagne in die studio? Zeker, maar ik zei al dat ik als ondernemer mijn vraag stelde. En daar komt nog iets bij. In onze partij is een heldere scheiding tussen de 'verenigingscampagne' en de mediacampagne. De eerste wordt gedaan door de vrijwilligers in provincie en afdeling, de tweede door de professionals van het partijbureau. Als campagneleider van de grootste provincie was ik beslist prominent in de verenigingscampagne, maar afwezig in de mediacampagne. Daarom moest ik ook wat grimlachen toen GeenStijl me neerzette als 'spindokter'; al zou je het willen – er is helemaal geen media om te spinnen. Het is ons erg duidelijk dat geen journalist corvee wil doen in de provincie. Hoe dan ook: de studio was niet mijn terrein en ik wilde me dus zeker niet profileren vanuit de campagne.

Verstoppen wilde ik het ook niet. Ik kwam dus met mijn CDA-das en sjaal aan bij de studio en daar aangekomen voegde ik mij bij de andere clubgenoten in een grote donkere zaal. Tot ik een telefoontje kreeg. Waar ik was? Drie mensen stonden met smart op me te wachten en namen me back-stage. Daar bleek dat ik onderdeel was van een groep van 15 vragenstellers. Nu snapte ik pas goed waarom de NOS-redactie me zo vaak gebeld had. Ik dacht dat ik midden tussen mijn CDA-vrienden mijn vraag zou stellen, maar dat bleek dus heel anders te liggen! In ieder geval betekende ik daadwerkelijk mijn vraag mocht stellen. Ik vond het eerlijk gezegd wel grappig. En met een krul rond mijn mond ben ik de eigenlijke studio ingegaan, waar ik aansloot en een volgende verassing kreeg: mijn vraag zou de slotvraag worden. Wow. En oeps, ook wel iets wat mijn hartslag omhoog joeg. Zeker toen ook nog bleek dat de vragensteller bij een apart soort katheders moest gaan staan om daar geïnterviewd te worden. Even schakelen. Inmiddels had ik mijn tekst nog wat aangescherpt ten opzichte van de tekst die de redactrice had gemaakt. Ik wilde het Belgische er nu echt uit halen, al was het maar omdat ik verwachtte dat Brinkman of een van de anderen het zou gaan gebruiken en ik geen mosterd na de maaltijd wilde leveren. Opnieuw werd mij gezegd dat ze wel hechtten aan het Belgische, maar ze waren ook zo netjes om het aan mij te laten. Uiteindelijk zou ik het er in houden.

Nog even gingen we terug back-stage. Voor een kop koffie en een korte stop bij de grimeur - met mijn baard zijn ze snel klaar. In de koffieruimte gaf ik de landelijk campagneleider een hand en wenste hem veel sterkte, maar inhoudelijk wisselden we niets uit. Ik neem aan dat Michael me wel vertrouwt om geen gekke dingen te doen. Om de tijd door te komen en mijn lol te delen stuurde ik mijn eerste tweet de lucht in: 'Ben op het slotdebat van de NOS en heb de slotvraag. Spannend'. Er was nog wat tijd over en toen sprak ik wat langer met een redactrice. Ik vertelde dat televisie-ervaring vrij nieuw voor me was, maar politiek niet. Mijn CDA-achtergrond was haar al bekend, maar ik vertelde nog wat meer over mijn campagneleiderschap. Toen zei ze: ik denk dat we dat maar moeten benoemen als je de vraag krijgt. Ik heb simpel gereageerd: prima, dat is aan jullie. Kort daarna gingen we de studio weer in.

Om half negen begon het debat. De drie lijsttrekkers van de Eerste Kamer en de vijf fractievoorzitters uit de Tweede Kamer (en soms virtueel die van de Partij van de Dieren) waren er klaar voor. Het verschil in routine tussen de sprekers was duidelijk merkbaar. Enkelen met bijna teveel routine (Rouvoet en vooral Pechtold, maar vlak ook Hermans niet uit), enkele met te weinig (Brinkman en enkele keren opvallend De Graaf). Soms waren ze te weinig zichtbaar (Sap, en lange tijd Brinkman) en soms teveel (Cohen). Toch heb ik voor allemaal ontzettend veel respect. Ik hoefde maar één vraag te onthouden en dat was dat. Zij moesten hun eigen verhaal kennen en scherp kunnen reageren op het verhaal van de anderen. Dat deden ze opvallend welgemoed. We mogen ons in onze Nederlandse handen knijpen met politici van dit niveau. Ik doe veel democratiseringscursussen in het buitenland en dan is het toch vaak anders (over mijn recente belevenissen in Albanië; zie '48 uur in Tirana' op mijn website).

Tegelijk was het mijn beeld dat het debat lange tijd niet goed tot leven kwam. Vanuit mijn opleidingswerk heb ik een vrij goed gevoel voor de dynamiek van een groep en dat bleef toch wat

laag. De klapinstructie richting het publiek was niet duidelijk genoeg. In het begin deden we kennelijk te veel onze handen op elkaar, daarna te weinig.

Wat wel goed ging was de regie op de vragenstellers. Heel slim en vloeiend werd de ene na de andere vragensteller op de schouder getikt en ging naar voren om de vraag te stellen. Haast zonder uitzondering deden ze dat goed en scherp en enkelen hadden een goede tweede ronde in antwoord op een spreker. Zelf wist ik dat ik geen tweede ronde zou krijgen; de prijs voor het mogen stellen van de slotvraag. Langzaam maar zeker kwam ik aan de beurt. Ik voelde de tik en bewoog me voor langs de tribune af en omlaag naar het kathedr. Daar stond ik. Ferry Mingele: 'De slotvraag komt van Peter Noordhoek. Ga uw gang.' Ik haalde adem en stelde mijn vraag.

- 0 -

Zo is het gegaan. Meer kan ik er niet van maken. Een mooie ervaring, zoals ze zeggen. Een gemengde ervaring, dat wel. Een vraag wordt gepresenteerd als een truc. En ook al kan je dat allemaal terugbrengen tot kinnesinne en zure druiven, dan nog voel je je onrecht aangedaan. Maar terug naar de vraag aan het begin en kritisch naar jezelf; had je het anders kunnen doen? Jawel. Ik had me als 'ondernemer en CDA-er' kunnen presenteren. Had veel gedoe voorkomen. Wellicht.

Maar nee. Voor mijn gevoel had ik mijzelf en daarmee mijn vraag tekort gedaan. Ik stelde mijn vraag namens alle ondernemers die de gevolgen over zich heen krijgen van een door verkiezingen lamgeslagen land. Democratie is me veel waard, maar niemand kan me wijsmaken dat een regering wegsturen na minder dan vijf maanden een goede zaak is. Een geloofwaardig en snel alternatief van de oppositie? Ik mag het hopen, maar zie het niet. Nee, ik moest het zeggen zoals ik het heb gezegd en de kracht van de vraag niet verminderen door er een partijpolitiek vlaggetje aan te hangen.

Er is wel één ding dat ik niet heb meegewogen en daar heb ik spijt van. In het hele bovenstaande verhaal heb ik niets gezegd over mijn lijstduwerschap. Het is dan ook geen moment in mijn hoofd opgekomen dat ik dat had moeten doen. Indertijd heb ik nee gezegd tegen de vraag om op de lijst te komen voor Provinciale Staten. Op een gegeven moment moesten er echter zgn. staartlijsten worden samengesteld; een voor elke kieskring van Zuid-Holland. Op de vraag of ik voor het oosten van Zuid-Holland op lijst wilde komen heb ik uiteindelijk maar ja gezegd. Ik werd nummer 32, Hannie van Leeuwen 33. Ik denk dat zelfs onze onverwoestbare Hannie niet op basis van voorkeursstemmen gekozen wordt en mijn plaats vond ik vooral humor. Met een knipoog heb ik campagne op twitter gemaakt. Op een gegeven moment zou de lokale omroep een debat organiseren en ik werd niets eens uitgenodigd. Daar heb ik me toen wel boos over gemaakt, want het CDA was verder niet uitgenodigd. Overigens; zou ik in de Staten zijn gaan zitten als het hondje over de maan springt en ik toch voldoende stemmen zou halen? Absoluut.

Moet ik het me aantrekken dat ik dat niet heb genoemd? Ik vond en vind het te ver gezocht. De nummer 32! En als ik er zo over nadenk, dan komt dit idee bij mij op. Zou het niet zo zijn, dat toen de media er achter kwamen dat ik geen campagneleider meer was, ze iets anders moesten bedenken waardoor het verhaal toch nog publiceerbaar bleef? Jawel: hij is lijstduwer! Zo zou het kunnen zijn gegaan. Maar nee, ik weet het niet, want ik was er niet bij toen een journalist zijn of haar afweging maakte en het zo opschreef. Net zo min overigens als dat er journalisten mij hebben proberen te bereiken om iets te checken, op de goede uitzondering PowNed na. Complimenten aan die laatste, al leek het me niet verstandig om bij hen in de uitzending te gaan. Het lijkt er op dat vooral de NOS vragen heeft gekregen. Niet onlogisch, want dan heb je NOS en CDA tegelijk in het vizier. Maar de NOS was heel straight en zei dat ze puur op de kwaliteit van de vragen hadden gelet en dat de hoedanigheid van de vragensteller er niet toe deed. Klasse.

En daarmee komt een mini-mini-mediastormpje waarschijnlijk weer tot rust. Op naar de volgende, zullen de journalisten denken. Ik lees die berichten ook altijd graag, maar het gebeuren is wel de zoveelste bevestiging van mijn wantrouwen tegen de pers. Ik heb zoveel journalisten rond zien struinen de afgelopen uren - en dan is er niet één die tijd heeft om wat te checken? Lui is een lui

woord om die houding te beschrijven. Maar goed, zo gaat dat. En ondertussen ben ik nog steeds zeer tevreden over mijn vraag. Die moest gesteld worden.

- 0 -

Het is nu (ver) na middernacht en de uitslagen zijn zo ongeveer binnen. Balen. Het is niet slecht dat we ten opzichte van de landelijke verkiezingen van 9 juni gelijk zijn gebleven. Dat voorkomt paniek in de club en het betekent dat we landelijk weer kunnen gaan bouwen. Maar dat is landelijk en dat is morgen. Alle kandidaten hebben hun stinkende best gedaan en 6 zetels is gewoon geen loon naar werken. Het is verliezerspraak, maar het geeft wel een machteloos gevoel als je vier jaar geleden, na goed geluisterd te hebben naar burgers en achterban, met een programma en coalitieakkoord komt dat barst van de daadkracht. Een programma dat je vervolgens bijna volledig weet te realiseren, ook als dat betekent dat je de confrontatie aangaat met mensen die niet willen dat een weg of trein door hun achtertuin gaat. En dat gebeurt op een wijze die integer en creatief is, gedragen door mensen met hart voor de zaak. En dat telt allemaal voor niets, nada. De tegenstemmers van D66 en de vertegenwoordigers van een partij die hun enige campagne-activiteiten letterlijk lieten afblazen omdat er teveel wind zou zijn, die wonnen. There is something rotten in the state of Denmark. Daar kan even geen rationalisering van 'het is allemaal landelijk, niemand kent de provincie' tegen op. Dat is gewoon balen.

- 0 -

Het is nu de morning after en dan komt de aandacht voor het landelijke onvermijdelijk terug. Worden het Belgische toestanden? Met 37 zetels is het wel erg krap. De uitslag geeft aan dat het worstelen wordt, met of zonder hulp van de SGP. Het is wel zo dat alle grote partijen reden hebben voor bescheidenheid. Ten opzichte van 9 juni zijn er toch vooral tegenvallers te melden – behalve opvallend genoeg bij het CDA, dat nu kennelijk rustig onderin de trog terecht is gekomen. Deze situatie maakt het logisch dat weinig partijen echt enthousiast over nieuwe verkiezingen zullen zijn en de bereidheid tot compromis groter wordt. De partij die zich rondom Afghanistan constructief heeft opgesteld, groen links, is daar terecht niet voor gestraft. Het grootste risico wordt slijt, bedrijfsongevallen. Dan hangt veel van personen af. Op kabinetsniveau zijn de onderlinge verhoudingen per saldo beter dan tussen de oppositiepartijen. De grootste winnaar is D66 en die zullen de nu haast willen maken om het midden verder te claimen. Vooral zij zullen het spel willen gaan maken. Maar dat kan ook mis gaan. Pechtold toont soms tekenen van vermoeidheid met zijn eigen vertoon aan vaardigheden. Hij wil meer. Hoe krijgt hij meer? En zo is er rond elke partij wel een verhaal te maken. Het CDA gaat nu de volgende verkiezingsslag in. Op 2 april moet er een nieuwe landelijk voorzitter worden gekozen en die strijd is helemaal open gegooid. Het voorzitterschap is, zeker nu, een haast onmogelijke functie. Mijn insteek zou zijn om de verwachtingen niet te hoog te maken en er vooral voor te zorgen dat de nieuwe voorzitter een goed team gaat samenstellen. Maar dat is aan anderen. Dit lid gaat zich weer aan zijn werk wijden, als de ondernemer die hij (ook) is.

Peter Noordhoek

burger
ondernemer
adviseur en opleider
lid van een politieke partij
oud-campagneleider
lijst duw-duw-duwer
vraagsteller

3 maart 2011